

Mit fest, aki tájképet fest?

Csáky Donát Márk képeiről

*Bár felhő-távol
vagy most: ez sem végleges.
Vándormadár-út.
Macau Basó haikuja*

Festheti a változatlant; azaz a geológiai formák által körülölelt, szabad tereket. Ez a klasszikus út. Festheti az örökké változó fényviszonyokat, a levegőben lebegő pára színeit, a hőségben remegő és villódzni látszó leveleket. Ez az impresszionizmus. Ezenkívül használhatja a tájképet mint keretet, amire saját variációit feszíti, hogy megmutathassa saját választott képi világát. A cézanne-i életműben foglal el ilyen helyet a Mont Sainte-Victoire, és talán ez Csáky Donát Márk útja is, ahogy újra és újra témává választja Várvolgyet és Verőcét.

156

A képeken az első és legszembetűnőbb az alakok hiánya. Néptelen a táj, nem lakja sem állat, sem ember, még repousoirok sincsenek, hogy bevezessenek a kép terébe. Kompozíciós szerepüket olykor egy-egy fa vagy leveles ág veszi át (*Meander* és *Lebegő*), jelezve a váltást a kép és a szemlélő tere között. Az előtér maga is a lehető legszűkebb, mintha a téma azonnal kezdődne, és minden látható felvezetés nélkül bontakozna ki. Ez a technikai megoldás szoros kapcsolatban áll azzal, ahogy Csáky Donát a horizontot kezeli; a legtöbb képen rendkívül alacsonyra helyezi. Ezzel szó szerint teret enged a látványnak, de nem a klasszikus értelemben, azaz nem a völgyek terét engedi láttatni, hanem a kép kinyílik az égbolt felé.

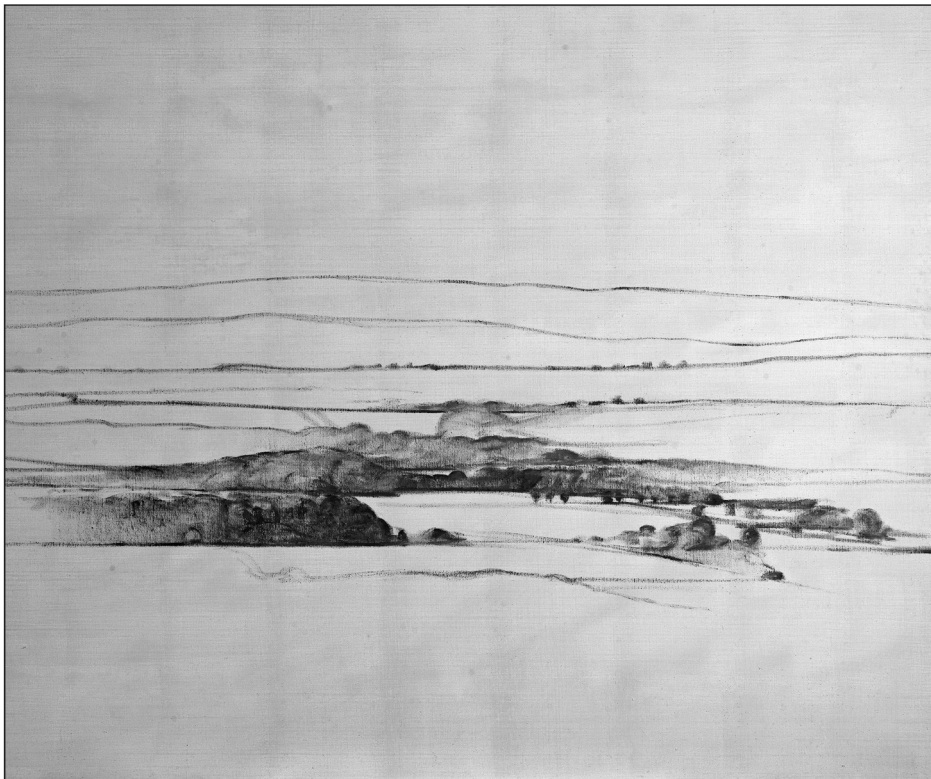
A megoldás különleges rálátást biztosít a tájra, egyedi vizuális élményként mintha a szemlélő folyton a határán lenne annak, hogy beesik a kép terébe. De ez nem *trompe-l'œil* és nem illuzionizmus, hanem tudatos strukturalista választás. Így a képeken főszereplővé válhatnak az égbolt és a légköri jelenségek. Nem impresszionisztikusak, nem egy pillanatot rögzítenek, sokkal inkább általános jellegűek, mintha több tapasztalat egymásra rétegződéséből és szintéziséből jöttek volna létre. Ez a nem valós időpillanatot, de belső vizuális logikát rögzítő eljárás egy sajátos időtlenséget kölcsönöz a képeknek.

Ezt a hatást erősíti a képek erős horizontális struktúrája: ezek a festmények minden képi referencialitásuk ellenére tárgyak, néha tüntetően sík és horizontálisan tagolt tárgyak maradnak. Önreferenciálisak, ahogy saját magukat *Festett rajznak* vagy *Leírt világnak* nevezik. Talán éppen ilyen önismereti aktus az is, ahol egy síkba szorított hegy foglalja el a kép terét (*Dunabogdány*), azaz a sorozat legfőbb témáját (az eget) éppen a festmény maga takarja el.

Gárdonyi László

Csáky Donát Márk: Kis lebegő 1.

Csáky Donát Márk: Leírt világ

Csáky Donát Márk: Kis lebegő 2.